

Matilda Gradin
Miljöstrateg
0410 - 73 32 44
matilda.gradin@trelleborg.se

Bildande av Marint naturreservat: Fredshög- Stavstensudde i Trelleborgs kommun.

Trelleborg kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsas i bifogade kartor (bilaga 1) som marint naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Uppgifter om naturreservatet

Namn: Fredshög-Stavstensudde

Län: Skåne län

Kommun: Trelleborgs kommun

Ungefärlig mittpunkt: N 55° 22.333', E 13° 3.141'

Areal: ca 10 km²

Gränser: Se bilaga 1 - Kartmaterial,

Förvaltare: Trelleborgs kommun

Naturgeografisk region: Nemoral zonen (sydsvenska lövskogsregionen),
Sydvästra Skåne - region 6

Maringeografisk region: Egentliga Östersjön, södra.

Typindelning enligt vattendirektivet: Typområde 7, Skånekusten.

Vattenförekomst (HID): Västra sydkustens kustvatten

Dos-id i VIC-Natur: 1115663

Övergripande syfte med naturreservatet Fredshög-Stavstensudde

Trelleborgs kommun har tagit initiativ till att inrätta ett kommunalt marint naturreservat i området Fredshög - Stavstensudde med det övergripande syftet att bevara förutsättningar för den biologiska mångfalden inom havsområdet. I detta dokument definieras begreppet biologisk mångfald i enlighet med FN:s konvention om biologisk mångfald, andra artikeln:

"variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem"

Det marina naturreservatet är en viktig del för kommunens arbete med miljömålet 'Hav i balans samt levande kust och skärgård' som anger mål och inriktning för ett långsiktigt skydd av havsmiljön i Sverige.

Specifika syften med naturreservatet:

- Bevara variationen av marina biotoper (tex grunda sandbottnar med och utan ruppia, ålgräsängar, blås- och sågtångskogar, öppna kalkstensgrusgläntor, sandbankar och stenrev).
- Bevara viktiga födosöks- och uppväxtplatser för det marina livet inklusive fiskar, sjöfåglar och marina däggdjur, t.ex säl.
- Bevara arter och habitat som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv, och som gynnar biologisk mångfald i området.
- Informera om områdets naturvärden samt syftet med marina skyddade områden och naturvård.
- Använda området som referensområde för marina undersökningar längs sydkusten.
- Främja friluftslivet

Reservatsföreskrifter:

A. Föreskrifter med stöd av MB 7 kap 5 § om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Uppföra byggnad, mast, fiskodling eller annan anläggning.
2. Bedriva täktverksamhet i någon form i havet eller på land.
3. Plöja eller utföra annan markbearbetning.
4. Använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra gödselmedel eller jordförbättringsmedel.
5. Plantera eller så träd, buskar eller andra växter.

6. Vidta åtgärder som förändrar områdets topografi och havsbottens och landskapets allmänna karaktär som att spränga, borra, gräva, schakta, muddra, tippa, utfylla eller på annat sätt förstöra eller skada havsbotten, fast naturföremål, ytbildning eller småvatten.
7. Anordna upplag och anlägga brygga.
8. Dra fram kablar eller ledningar i mark, vatten eller luft.
9. Anlägga campingplats eller anordna uppställningsplats för husvagnar eller husbilar.

B. Föreskrifter med stöd av MB 7 kap 6 § om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. Utmärkning av, skyltning till och upplysning om reservatet.
2. Utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet tex parkeringsplatser utkiks/fikaplatser och stigar.
3. Skötsel av markområdet innefattande skötsel av hävdad mark, bortförsel av vegetation, stängsling, bränning av vegetation,
4. Rövning och avverkning av träd och buskar, borttransport av röjd vegetation, borttagning av för trakten ej naturligt förekommande arter som tex vresros
5. Uppföljning av områdets bevarandemål, skötsel och miljöövervakning.
6. Utförande av särskilda åtgärder för att gynna förekomsten av rödlistade arter eller andra särskilt skyddsvärda arter

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten med stöd av MB 7 kap 30 §

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Spräcka, gräva, borra, måla eller på annat sätt skada havsbotten, block, mark, buskar, träd.
2. Framföra vattenfarkoster snabbare än 7 knop.
3. Medföra ej kopplad hund under perioden 1 mars-20 augusti,
4. Uppföra tavla, plakat eller annan därmed jämförlig anordning.
5. Fånga in insekter eller andra djur, eller på annat sätt skada djurlivet.

Undantag från föreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör ej hinder för:

- Åtgärder i samband med skötsel inom området enligt fastställd skötselplan.
- Åtgärder i samband med drift och underhåll av befintliga vägar och parkeringar, Skåre hamn inklusive pirar och muddring i hamn och inseglingränna, befintliga erosionsskydd vid golfbanan, Baltic Cable eller en ny utlandsförbindelse för eltransmission på samma plats samt befintliga ledningar tillhörande kommunen, el- och tele- och energidistributör, eller befintliga rör eller diken inklusive rensbrunnar för dränering. I samband med utförande av arbeten skall samråd ske med förvaltaren. Vid akuta reparationer kan dessa samråd ske sedan arbetena inletts.
- Underhåll och vid behov ersättande av befintlig badbrygga.
- Förvaltarens uppsättning, installation och underhåll av snorkelled, skyltar, parkering och fika/utkiksplats enligt skötselplan.
- Inventeringar, utbildningar, tillsyn, förvaltningsuppdrag beställda eller utförda av förvaltaren eller Länsstyrelsen.
- Marin miljöövervakning och forskning beställd eller utförd av förvaltaren, Länsstyrelsen, Sydkustens vattenvårdsförbund, Havs och vattenmyndigheten eller Naturvårdsverket.
- Punktbekämpning av främmande arter om sådan är påkallad av förvaltaren eller Länsstyrelsen.

Från reservatsföreskrifterna gäller även följande undantag:

- A1 gäller ej uppförande av fikaplats/fågeltorn på ängsmarken vid Stavstensudde.
- A2 ska ej utgöra hinder för att rensa Skåre badplats från tång.
- A6 ska ej hindra innehavare av enskild fiskerätt att sätta nät med pålar.
- A8 gäller ej för att dra fram en ny utlandsförbindelse (kabel) för eltransmission på samma plats som befintlig Baltic Cable. Eventuella ytterligare kablar (utöver en) hanteras genom dispensförfarandet.
- C3 gäller ej för innehavaren av jakträtten inom reservatet vid jakt av vilt eller eftersök.
- C5 gäller ej fiske.

I den löpande skötseln av området ska hänsyn tas till nya kunskaper om hotade arter och habitat för att säkerställa att syften och mål i skötselplanen uppnås. Förvaltaren kan enligt MB 7 kap 7 § meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

Åtgärder vid olycka, oljeutsläpp eller dylikt

Vid olycka, oljeutsläpp eller annan liknande oförutsedd händelse får räddningsinsatser ske utan hinder av föreskrifterna för naturreservatet. Inför sådana insatser ska dock, om det finns tid, samråd ske med kommunen.

Dispergeringsmedel eller annan form av kemisk bekämpning ska så långt möjligt undvikas, eftersom det kan leda till skador på bottenlevande organismer. Åtgärder ska ske på ett sådant sätt att skador på naturreservatets natur- och kulturmiljövärden blir så låga som möjligt. All ansträngning bör göras för att inte leda olja eller annat spill till naturreservatet.

Upplysningar

Trelleborgs kommun vill här upplysa att andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifter gäller för området, exempelvis:

- Fridlysningsbestämmelser: Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa växter och djur är fredade enligt 8 kap Miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 7 Kap miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av biotopskydd 11§ eller strandskydd (13-18§§).
- Havs och vattenmyndighetens föreskrifter om fiske.
- Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
- Terrängkörningslagen 1975:1313 och terrängkörningsförordningen, med vissa förbud mot körning i terräng.
- 15 kap 31 miljöbalken om förbud mot nedskräpning.
- Sjötrafikförordningen (1986:300) om t.ex sjötrafikanTERS och befälhavares ansvar.
- Lokala ordningsföreskrifter.

Beskrivning av området

Området ingår i ett av Skånes Områden av Riskintresse för Naturvård N91 (Naturvårdsverket 2000) och har följande värdebedömning: "Ett sandvandningsområde utan motsvarighet i Sverige. Kämpinge – Stavstensudde har strandvall (Littorina) och Danienkalksten i dagen. Området har större och mindre områden med ålgräs med artrik och varierande fauna. Viktigt produktionsområde för fisk och andra marina organismer med betydelse för många fågelarter och sälar. Området har stor art- och individrikedom av fåglar, bl.a. flera flyttfågelarter."

Topografi och läge

Trelleborg är Sveriges sydligaste kommun med Smygehuk som sydligaste udden. Naturreservatet Fredshög-Stavstensudde ligger i kommunens västra del, från gränsen mot Vellinge i väster till den östra delen av Stavstensudde och utgörs i huvudsak av marint vatten. En del av landområdet vid Stavstensudde är inkluderat i reservatet. Intill reservatet ligger det gamla fiskeläget Skåre där det idag finns en hamn med fyra småskaliga yrkesfiskare. Skåre hamn är beläget ungefär vid mitten av områdets kuststräcka.

Geologi och hydrologi

Enligt observationer från dykare finns djupa, breda sprickor i kalkberggrunden som bildar kanjoner (Jonsson 2010). Området utgörs till stor del av sandvandringskust där berggrunden sticker upp i bottenytan. Bottensubstratet utgörs av varierande storlek (sand, grus och sten). Reservatet ligger längs sydkusten och salthalten varierar här mellan ca 8-10 saltenheter. Strömmarna är i huvudsak kustparallella i öst-västlig riktning, ingen huvudströmriktning har kunnat avgöras.

Nuvarande och tidigare markanvändning.

I reservatet finns ett område vid Stavstens udde som inkluderar land. Här finns en gammal fotbollsplan som återgått till ängsmark. Ända sedan man i Sverige började med fasta bosättningar användes troligtvis de produktiva strandängarna i området som värdefull betesmark för boskap. I områdets västra del finns ett par små holmar, varav den större kallas Solön eller Solvik och är känd för att husera ett rikt fågelliv.

Kulturhistoriska bevarandevärden

I början av 1940-talet byggdes en försvarslinje längs Skånes kust mot ett befarat angrepp från Tyskland. Den kallas Per Albinlinjen efter dåvarande statsminister Per Albin Hansson, och sträcker sig från Båstad till Blekinge. Trelleborg var prioriterat i försvarslinjen, och inom reservatet finns två värn från den tiden som bör bevaras för framtiden

Biologiska bevarandevärden

Området har särskilt höga naturvärden och ingår i område av riksintresse för Skåne län (Naturvårdsverket 2000). Områdets mångfacetterade marina och terrestra värden är mycket ovanliga för sydkusten och består av ett flertal biotoper som är viktiga för Östersjöns känsliga ekosystem.

Havsområdets botten inventerades 2010 med avseende på habitat och vegetation, epifauna, infauna, fiske och ekolodning (Tjernström, 2010). Området karaktäriseras av omväxlande ålgräsängar, blåstångsskogar, öppna kalkgrusgläntor och grunda sandbottnar som överlappar varandra i ett mosaikartat mönster. Generellt är kustzonens bottensubstrat och vegetation i området från Fredshög till östra delen av Stavstensudde väldigt varierande. Ålgräs (*Zostera marina*) förekommer fläckvis i det mjukare sandsubstratet blandat med brunalgerna blåstång (*Fucus vesiculosus*) och sågtång (*Fucus serratus*) på de stenigare delarna från en till fem meters djup. Djupare än fem meter är rödalgen gaffeltång (*Furcellaria lumbricalis*) helt dominerade och i de flesta fall helt täckt med fintrådiga alger. Två områden med stora ålgräsängar som tidigare inte varit uppmärksammade kartlades i inventeringen, ett utanför Skåre badplats och ett öster om Stavstensudde. Den mosaikartade karaktär som bottenarna i området uppvisar ger förutsättningar för ett flertal arter av växter, kräftdjur, havsborstmaskar, fiskar och sjöfåglar samt säl vilket gör havsområdet värdefullt ur ett bevarandeperspektiv.

Marina grundområden

Kustområdet är bitvis mycket grunt och ca en tredjedel av naturreservatet består av grunda marina områden (0-3 m). Området har en stor variation med avseende på bottensubstrat. Väster om Skåre är bottensubstratet varierande och stora stenar, kalkstensgrus och sand förekommer fläckvis. Vid Skåre badplats

dominerar sandsubstratet ner till 4-5 meters djup förutom enstaka stora stenar i vattenbrynet. Utanför Stavsten består bottensubstratet till stor del av grus och stora stenar. Sand och sten förekommer fläckvis. Området i östra delen av Stavstensudde är grunt (0-3m) och bottensubstratet domineras av grus med inslag av sand och sten.

Marin vegetation

Den marina vegetationen är beroende av bottensubstratet. I området är bottensubstratet av mosaikartad karaktär och ger upphov till en rik variation i undervattensvegetationen. I det mjukare sedimentet närmast strandlinjen växer nate (*Ruppia*, sp.) På sten och grus växer havssallad (*Ulva lactuca* och *Ulva intestinalis*) och blåstång (*Fucus vesiculosus*). Från en meters djup och nedåt förekommer ålgräs (*Zostera marina*) fläckvis (ca 5-50 m²) i sandsubstratet. Utanför Skåre badplats finns dock stora sammanhängande ålgräsängar av hög kvalitet. Blåstång dominerar vegetationen på fasta substrat men det förekommer även sudare/snärjtång (*Chorda filum*) och sågtång (*Fucus serratus*). Vid djup under tre meter blir sågtången allt vanligare och blåstången mindre dominant. Inslag av röd havssallad och kräkel (gaffeltång; *Furcellaria lumbricalis*) är vanligt förekommande. Vid fem meters djup är kräkel den dominerande arten och täcker mycket av den hårda stenbotten. Undantaget är när substratet består av kalkstensgrus vilket skapar öppna gläntor i vegetationen. Ovanpå och i gaffeltången ansamlas stora mängder rödslick (*Polysiphonia* sp.). 2007 utfördes en marin vegetationsinventering med flygfoto som visar på hela kuststräckans vegetation. Här visar området på stor variation och mosaikartad karaktär (Magnusson et al. 2007), som överensstämmer med den observerade mosaikartade bottenstruktur och vegetation som dokumenterats i den senare marina basinventering (Tjernström 2010).

Marina ryggradslösa djur

De arter av marina ryggradslösa djur som finns i området är karaktäristiska för grundområden längs sydkusten. Epifaunan domineras av pungräkor (*Mysidacea*), tångmärlor (*Gammarus locusta*) och tånggråsuggor (*Idothea baltica*). Infaunan dominerades av rovborstmask (*Hediste diversicolor*) och slammärla (*Chorophium volutator*). Dessa är viktig föda för många kommersiella fiskarter, vilka enligt en inventering uppehåller sig i området och troligtvis använder det för födosök (Tjernström 2010).

Fiskar

Fiskyngel av plattfisk, skrubbskädda och rödspotta har hittats vid genomförda inventeringar. Även yngel av sill, tobis, simpor och storspigg förekommer. Tre rödlistade arter förekommer i stort antal; Ål (*Anguilla anguilla*), torsk (*Gadus morhua*) och tånglake (*Zoarces viviparus*). I övrigt finns bland annat plattfiskarna skrubba och rödspotta, sill, abborre, sjurygg, rötsimpa och oxsimpa. De populära sportfiskarterna gädda, havsöring och lax finns i området och fiskas med spö och nät.

Fåglar

Vid Stavstensudde häckar sånglärka och hämpling (båda rödlistade). Stavstensudde är en riktig magnet för änder och vadare och ett stort antal arter

kan ses i området framförallt under höst och vår. De vanligaste fågelarterna är knölsvan, gravand, bläsand, kricka, gräsand, storskarv, sothöna, kärrsnäppa och skrattmå. Det förekommer även stora ansamlingar av sädesärla och stare.

Högst fågeltäthet har Solön och ett rev utanför Skåre hamn som utgör rastplats för flertalet änder och vadare. Här rastar även tofsvipa, storskarv och en hel del gäss. Sydväst om Skåre huserar stora mängder knölsvan, gräsand och storskarv, skrattmå, gråtrut och stare (Bergendahl 2009).

Säl

Sälal ligger gärna på stora stenar längs sträckan väster om Skåre. De kommer troligen från en huvudkoloni vid Måkläppens reservat utanför Falsterbo. Stranden väster om Skåre har beskrivits som en ypperlig lokal för sälskådning. Någon sälinventering är inte gjord för området.

Strandängar och ängs-/hagmarker

I reservatets östra område vid Stavstensudde går naturreservatsgränsen upp på land och inkluderar strandäng (före detta fotbollsplan) som hävdas. Stavstensudde utgör habitat för en av landets största förekomster av den fridlysta praktnejlika (Mattiasson 2003). Praktnejlika har observerats på strandängen under 2013. Även den sällsynta ängsvärlöken finns i området (Ek 2000).

Friluftsliv

Sträckan Fredshög-Stavstensudde är en av de bästa platserna för sportfiske i kommunen och man fiskar framförallt öring, abborre, spätta, ål och näbbgädda. Från båt fångas även lax och torsk. Hela kustremsan nyttjas för strandpromenader och under lågvatten finns möjlighet att hitta bärnsten vid strandkanten. Stavstensudde och strandängen direkt väster om golfbanan används för promenader och fågelskådning. Badstranden vid Skåre skansar är ett populärt utflyktsmål och utgör en av fem kommunala badstränder där badvattenprover tas. Här sker även rensning av alger under badsäsongen. Området från badstranden fram till Skåre och pirarmarna är därför viktiga för kommunens bad- och friluftsliv. Stranden direkt väster om Skåre är ypperlig för sälskådning. Området runt den lilla ön Solvik är rikt på fågelliv och populärt för fågelskådning. Från Skåre till gränsen mot Vellinge kommun består friluftslivet till stor del av promenader längs stranden, fågelskådning och sportfiske. Fredshög är känt bland sportfiskare i södra Sverige och Danmark för sitt goda flugfiske på vårkanten. vindsurfing, kiteboarding och vattensport är av liten betydelse i området, troligen på grund av de många stora stenarna i de grunda områdena utanför Stavstensudde och väster om Skåre. Eventuell påverkan av dessa aktiviteter på det rika fågellivet vid Solvik och Stavstensudde bedöms därför vara av liten betydelse.

För referenslista: se *Skötselplan för Marint naturreservat: Fredshög-Stavstensudde i Trelleborgs kommun.*

Skäl för beslut

Trelleborgs kommun antog den 27 maj 2013 miljömålet "Hav och inlandsvatten i balans". Miljömålet understryker att den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön ska bevaras. Vidare framgår mer specifikt i inkluderade lokala miljömål att "marina miljöer med höga värden ska skyddas och kustens kulturarv ska bevaras". Bildandet av det marina naturreservatet mellan Fredshög och Stavstensudde är därmed ett viktigt steg i kommunens miljömålsarbete.

I Trelleborg kommuns Natur och Kulturmiljöplan 2010, antagen av kommunfullmäktige den 26:e april 2010, framgår att havsområdet mellan Fredshög och Stavstensudde har särskilt höga naturvärden i kommunen. Området hyser höga geovetenskapliga värden med bl.a. sällsynta blottningar av Danienkalksten. Fridlysta och sällsynta arter som praktnejlika och ängvårlök finns inom området. I planen finns ett förslag om att bilda ett naturreservat mellan Fredshög och Stavstensudde.

Området Fredshög-Stavstensudde är upptaget i Skånes Områden med Riksintressen för Naturvärden, delvis på grund av både större och mindre förekomster av ålgräsängar med tillhörande variationsrik fauna, samt att området utgör ett viktigt reproduktionsområde för fisk och andra havslevande organismer. Området har även stor betydelse för marina däggdjur som t.ex. säl och sjöfågel.

Enligt en marinbiologisk basinventering från 2010 utgörs havsområdet av mosaikartade bottenar med tång, ålgräs, beväxta sand och sten/grusbottenar. Sådana habitat är viktiga föryngrings-, uppväxt- och födosöksområden för det lokala marina ekosystemet. Förutsättningen för att det rika marina livet får fortsätta att finnas i den omfattning och kvalitet som hittas idag är att de mosaikartade bottenarna med varierande täckning av blås- och sågtång, ålgräs och kräkel inte hotas eller förstörs.

Kuststräckan anses vara ett extra känsligt område på grund av dess betydelse för både småskaligt yrkesfiske som utgår från Skåre, samt fritidsfisket. De höga naturvärdena gör att området också används flitigt av kommunens invånare och besökare för strandvandringar, fritidsfiske, bad och annan rekreation.

Vidare används området för utbildning och informationsspridning om vikten av att vi tar hand om kommunens kust och hav och skyddar dem mot exploatering.

Ett miljöövervakningsprogram har pågått sedan 1993. Bildandet av ett reservat gör området högst lämpligt som ett opåverkat referensområde i fortsatt marin miljöövervakning längs sydkusten.

Bilaga 1: Kartmaterial

Karta A: Översiktskarta för Marint Reservat

Karta B: Översiktskarta i ortoformat

Kartor C-J: Kartor visar gränsdragning längs kusten.

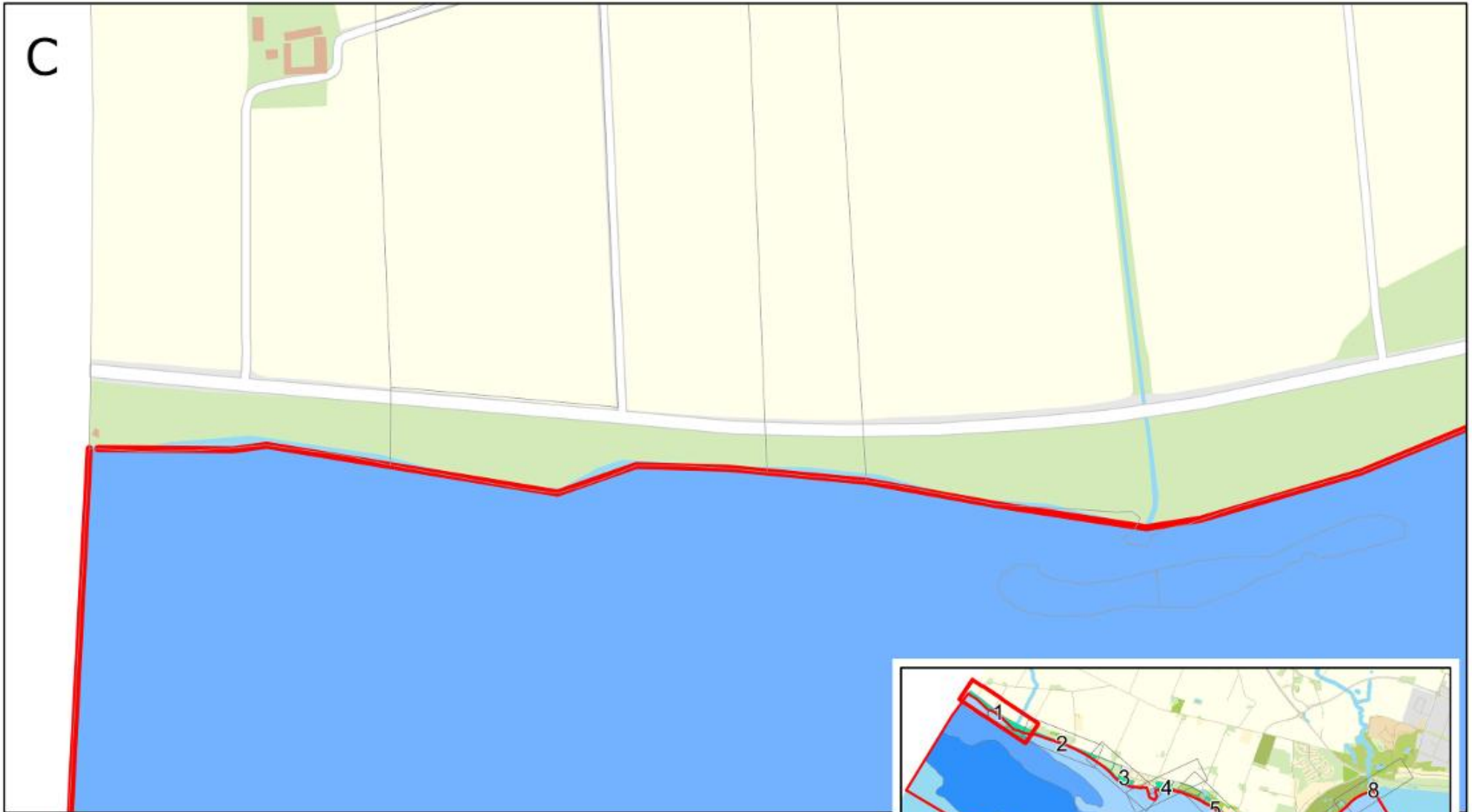
Karta K: Biotopöversikt för Marint Reservat

Kartmaterialet är producerat i kommunens ArcGIS.

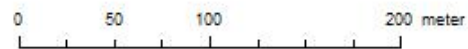
Utsatta punkter längs reservatsgräns i Karta A och B anger avgränsningar för naturreservatets havsområde. Tillhörande koordinater anges i kartorna baserat på Koordinatsystem: SWEREF99 13 30

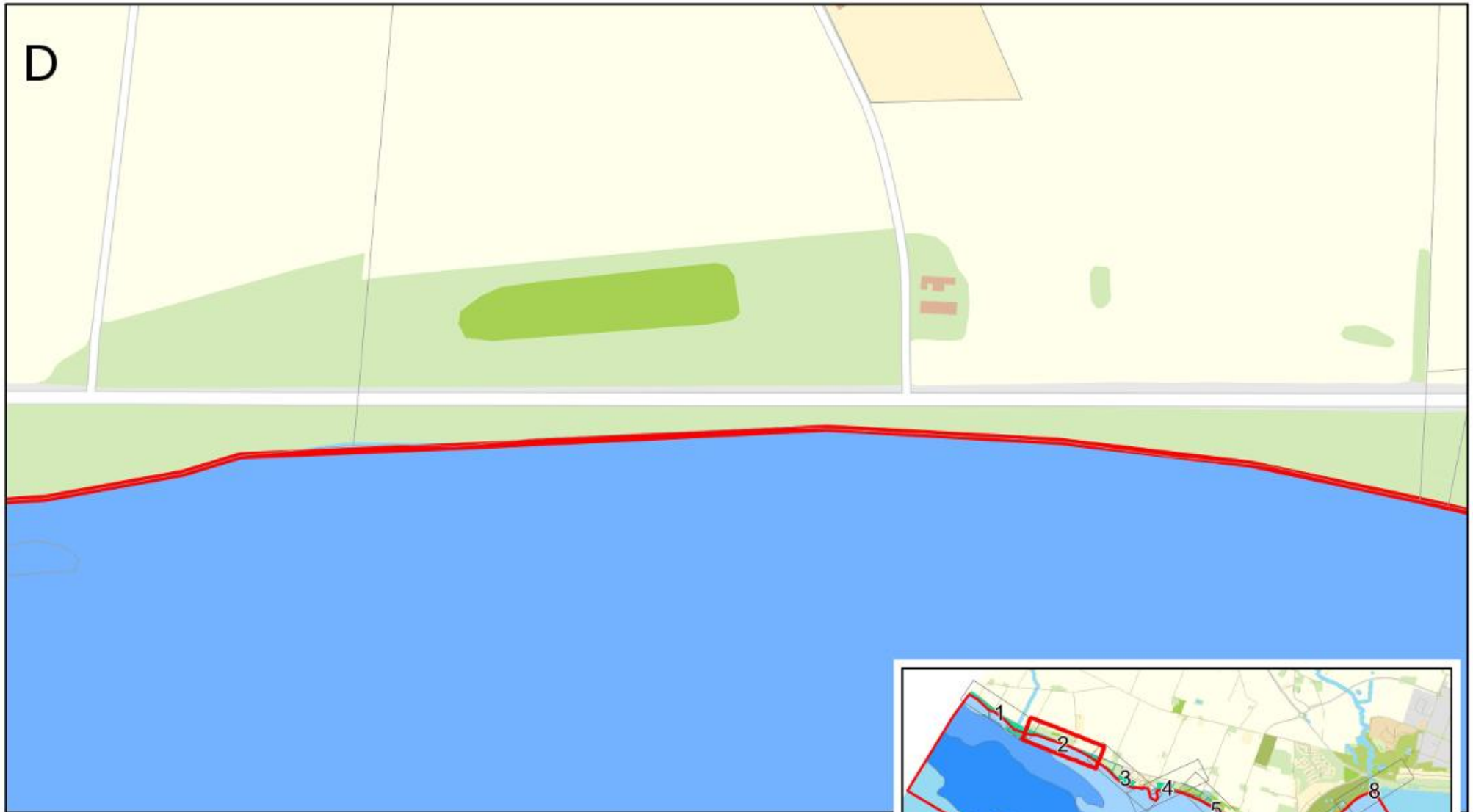

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

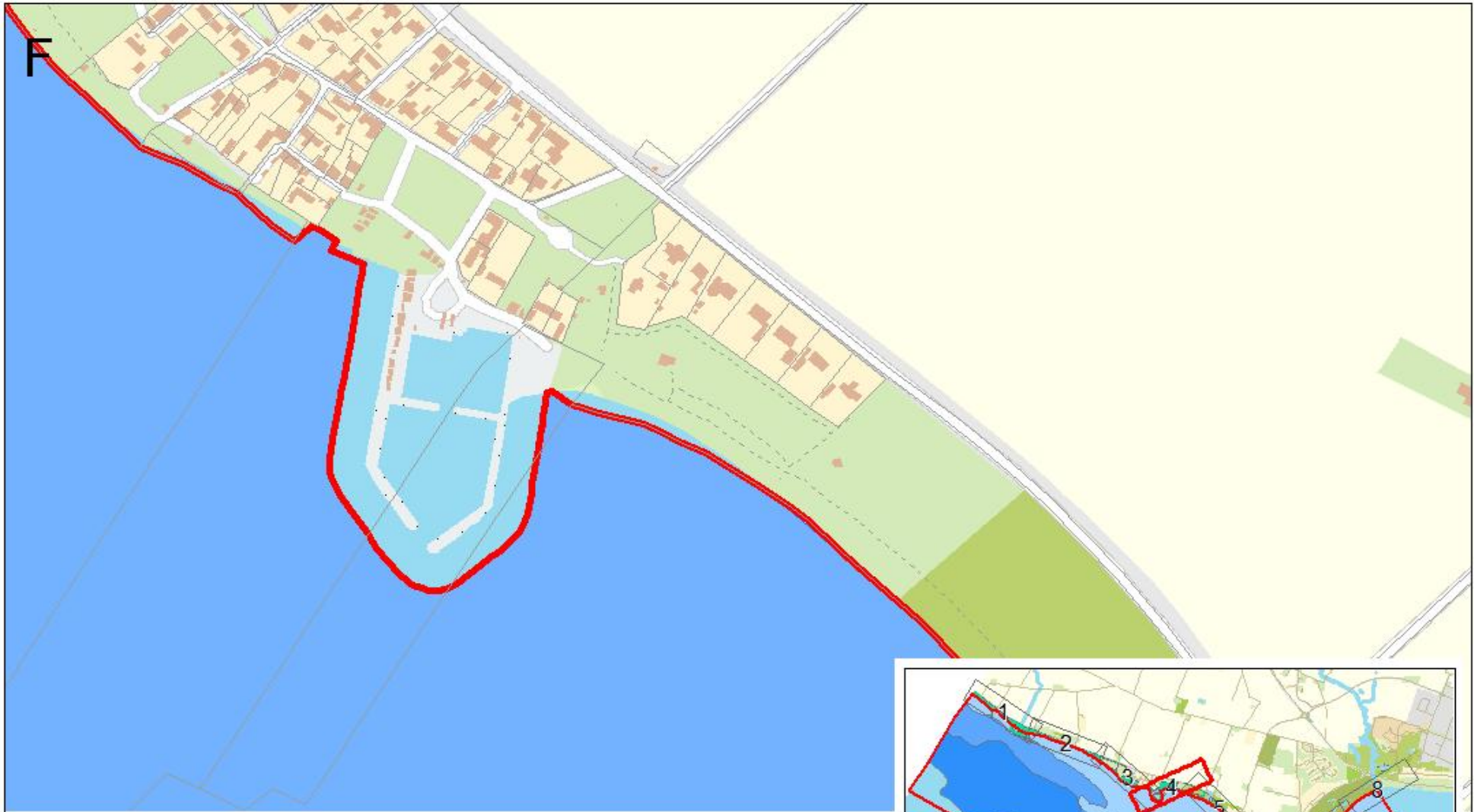
0 50 100 200 meter

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

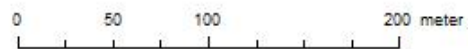

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

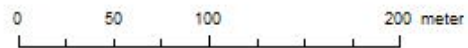

Aktuellt datum: 2015-03-25
Upprättad av: Samhällsbyggnadsförvaltningen

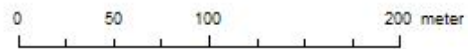

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

- Reservatgräns
- Skötselområde 2
- Skötselområde 1

